

ומשנינן: **אמר אביי הרישא והסיפא הם שני תנאים ומאן תנא "בשמן" — להוסיף,** רבי שמעון היא. והוא מסתפק רק אם ללמוד מנסכי כבש או מנסכי פר ואיל, ובאמת צריך יותר מלוג אחד, כיון שלומדים בשמן להוסיף לה שמן.

ובדינא, מאן קא מהדר לומר "או כלך לדרך זו," לדרך ללמוד ממנחת נדבה — רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה הוא. ולדעתו לא דורשים במנחת חביתים "בשמן" להוסיף לה שמן, אלא דורשים לה לקבוע לה שיעור שמן, כמו בנדבה.

רב הונא בריה דרב יהושע אמר: כולה רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה היא. ומה שנסתפקנו שאפשר שרק לוג אחד נותנים בה, אף דיש פסוק להוסיף לה שמן, **והכי קאמר, שמסתפק התנא מה נלמד מ"בשמן"? האם אכן נדרש "בשמן" להוסיף לה שמן,** והיינו יתר על השיעור הרגיל **דאי לקבוע לה שמן** וללמד שיש בה שמן כשאר מנחות ולא שתהא חריבה, **הא לא צריך, שהרי כיון דכתיב בה "על מחבת" — כמנחת מחבת דמיוא,** וממילא ידוע שיש בה לפחות לוג שמן.

או דילמא, אינו בא "בשמן" אלא לקבוע לה שמן, וללמד שאינה חריבה ללא שמן כלל, **דאי לא כתב רחמנא "בשמן" הוה אמינא תיהוי כמנחת חוטא** שהיא חריבה [ומה שכתוב "על מחבת" אין זה ללמדנו שצריך שמן כמנחת נדבה אלא ללמדנו שיביאנה באותו כלי].

הדר, אמר רבי ישמעאל: תיהוי נמו דבא

הכתוב לקבוע לה שמן, עדיין תיתי מדינא שנותנים בה יותר מלוג, [וכפי שנידון בברייתא "נראה למי דומה" ודן דינא, ולא אתיא ליה, שהרי לא הוכרע מהיכן ללמוד דינו, אם מיג"ל או מתבש"ט **ואצרכא קרא "סולת מנחה תמיד"** שהרי היא כמנחת תמידין שהיא ג' לוגין שמן לעשרון, כדמסוים רבי ישמעאל מילתיה.

רבה אמר: כולה רבי שמעון היא. ומה שדנה הברייתא מהו שיעור השמן, אף שללוג אחד אין צריך פסוק — **"אילו לא נאמר" ללמוד זה קאמר. והכי קאמר: אמנם אם דרשת "בשמן" ודאי להוסיף לה שמן יתר על לוג היא באה, דאי לקבוע לה שמן,** וללמד שלא תהא חריבה כמנחת חוטא, **לא צריך הפסוק ד"בשמן", כיון דכתיב בה "על מחבת" הרי כמחבת דמיוא,** וודאי שאינה חריבה. ומזה שכתוב "בשמן", על כרחך, להוסיף לה שמן יותר מלוג.

ובא רבי שמעון לרון מה הייתי סבור ללא דרשה זו: **ועד שלא יאמר "בשמן" יש לי ללמוד בדין,** אם שיעורה בלוג או בג' לוגין? **ודן דינא** האם דנין תשב"ט מתבש"ט או יג"ל מיג"ל, וכמו שאמרנו לעיל. ולבסוף **לא אתיא ליה** כיצד להכריע, **ואצרכא "בשמן" ללמד דצריך הוספת שמן** [ולא כנדבה, דשיעורה בלוג ואין זו הוספת שמן]. הדר **אמר רבי שמעון שעדיין יש לרון אי הוספת השמן בחביתין היא שלשה לוגין כמנחת נסכים או תיהוי כמנחת פרים ואילים** דזה גם הוספה, שדינן בשני לוגים. הדר **אמר, דנין מנחה הבאה עשרון וכו' ומכאן הכריע** נא-ב ללמוד ממנחת נסכי כבשים ששיעורה ג' לוגין.

מתניתין:

גמרא:

משנתנו עוסקת בדיני מנחת חביתין במקרה שמת הכהן הגדול, שהיא קרבה גם בהעדרו [כמו שלומדים בגמרא לקמן], ונידון משל מי היא קרבה.

לא מינו כהן אחר תחתיו של הכהן הגדול שמת — משל מי היתה קריבה מנחת חביתין?

רבי שמעון אומר: משל ציבור, מתרומת הלשכה, היא באה בהעדר הכהן הגדול.

רבי יהודה אומר: משל יורשין של הכהן הגדול היא קרבה עד שיתמנה אחר⁽²⁶⁾.

ושלימה היתה קריבה ולא חצאין. שלא נאמר דין מחצית אלא בהקרבת כהן גדול. ודין זה הוא בין לרבי שמעון ובין לרבי יהודה.

תנו רבנן: כהן גדול שמת, ולא מינו כהן אחר תחתיו, מנין שתהא מנחתו קריבה משל יורשין? תלמוד לומר "והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה",

ודרשין: מי שראוי מבניו להיות תחתיו, הוא יעשנה.

יכול יקריבנה למנחת חביתין שאחר מות הכהן גדול חצאין, כמנחת כהן הבאה בחייו? תלמוד לומר "והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה", ואנו דורשים: "אותה" — כולה ולא חציה, דברי רבי יהודה.

רבי שמעון אומר: אינה באה משל יורשין אלא משל ציבור, שנאמר בה "חק עולם" ואנו דורשים שבאה משל עולם.

ועוד דורשים מה שכתוב "כליל תקטיר" — שתהא כולה בחקטרה. שאינה נאכלת אף כשבאה משל ציבור ואינה מנחת כהן והרי

26. המנחת חינוך כתב שדין זה שיוורשין מביאים מנחת חביתין הוא בכל יורשין, דהיינו בין אם זה בן או בת או אח, כל היורשים הללו הרי הם חייבים להביא את המנחת חביתין של הכהן גדול. אולם בחזון איש כתב שדין זה שיוורשים מביאים הוא רק בכך. ולא עוד, אלא רק בכך הראוי להיות כהן גדול, אבל אם הבן הוא חלל שאינו ראוי להיות כהן גדול אינו מחויב להביא את המנחת חביתין של אביו.

והתוספות יום טוב [במסכת שקלים] כתב, שעיקר דין זה דיוורשין מביאין המנחת חביתין הוא רק בהשאיר להם האב נכסים, שהדין הוא שהם צריכים להביא מנכסיו את המנחת חביתין. אולם אם לא השאיר להם נכסים אינם צריכים

להביא המנחת חביתין של אביהם. ובקרבן אורה ובמנ"ח חלקו וכתבו, שדין זה שהוא בא משל יורשים הוא בין אם השאיר להם האב נכסים ובין אם לא השאיר נכסים, שזהו חובה על היורשים להביא מנכסיהם את המנחת חביתין של אביהם.

ובמקדש דוד כתב בעיקר גדר קרבן זה, שאין זה רק קרבן שחייבים היורשים אלא שאביהם מתכפר בקרבן זה, וכן הוא לשון הרמב"ם שזה עבור כפרתו, דהיינו שבזה מתכפר אביהם, וכן ברבנו גרשום בהמשך הסוגיא מבואר דקרבן זה הוא בא לכפרת אביהם והוא נחשב המתכפר בזה, ואין זה נחשב קרבן שלהם.

ד"הכהן המשיח תחתיו מבניו" שלאחר מיתה, קודם שנתמנה אחר, שהיא באה משל יורשים, הרי צריך את זה ללמוד שאחר מבני אהרן שיעמוד לכהן גדול מביא מנחת חביתים כל יום לדורות כמו אהרן!?

ומשנינן: **אם כן**, שבא רק ללמד דיורשים יקריבו החביתים כל זמן שלא מינו אחר תחתיו, **לכתוב קרא "הכהן המשיח תחתיו, בניו, יעשה"**. מאי, מהו זה שאמר הכתוב **"מבניו"**, בהוספת האות מ' ? **שמעת מינה תרתי**. האחד, שיורשי הכהן גדול מביאין מנחת חביתין. וכן, שאחד מבניו שיעמוד תחתיו לכהן גדול, יביא. ומזה אנו לומדים ל"אהרן ובניו", שבניו ההדיוטות מקריבים מנחת חינוך בעת חינוכם לעבודה. (28)

ומקשינן קושיא אחריתי: **ורבי שמעון**, דסבר שבאה משל ציבור, **האי "אותה"** שדרשנו לעיל "כולה ולא חציה" **מאי עביד ליה?** דלדבריו כבר למדנו שלימה מ"כליל תקטר".

ומשנינן: **מיבעי ליה לכהן גדול שמת ומינו אחר תחתיו** בו ביום, **שלא יביא חצי עשרון מביתו, ולא חצי עשרון של ראשון**, ולומדים זאת מ"אותה", כולה ולא חציה.

ומקשינן: **והיפוק ליה מן "ומחציתה" — בערב** כמו שדרשנו לעיל [דף נ ב] לדין זה מריבוי ד"ויו".

ומשנינן: **וי"ו דומחציתה לא דריש**, ומילת

היא ככל מנחת כהן שמוקטרת כליל אף שאינה מנחת כהן. (27)

ומקשינן: **והאי "הכהן המשיח" להכי הוא דאתא**, לדרוש דבאה לאחר מיתתו משל בניו? **והא מיבעי ליה לכדתניא, "זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו"**, שכל כהן ואפילו הדיוט מביא מנחה זו ביום חינוכו. **יכול יהו אהרן ובניו מקריבין קרבן אחד ביום המשחם** [כמו שמשמע "זה קרבן" אהרן ובניו בלשון יחיד]? **תלמוד לומר "אשר יקריבו לה"** בלשון רבים, **דהיינו אהרן בפני עצמו ובניו בפני עצמו**, לשם חינוך, ומאותו יום ואילך אינם מביאים, אבל כהן גדול מביא בכל יום.

"בניו" אלו כהנים הדיוטות המביאים ביום חינוכם.

אתה אומר כהנים הדיוטות, או אינו אלא כהנים גדולים היורשים מקום אביהם, וללמד שלא רק אהרן מביא מנחה זו, אלא כל כהן גדול שיעמוד מהם לדורות.

כשהוא אומר "והכהן המשיח תחתיו מבניו", הרי כל כהן גדול שהוא תחתיו של אהרן אמור. **הא מה אני מקיים "זה קרבן אהרן ובניו"?** על כרחך מה שחזר ואמר **"בניו" — אלו כהנים הדיוטות המתחנכים.** עד כאן לשון הברייתא.

והשתא מקשינן: איך למדנו לעיל מפסוק זה

גדול בשחרית אחר שהקריב חצי העשרון ולא מינו כהן אחר מביאין היורשים עשרון שלם וכו' "ודייק מזה השפת אמת שדעת הרמב"ם שכל הדין שהיורשים מביאים זה רק באותו יום אבל למחרת אין דין על היורשים להביא, וכתב

27. [לישנא אחרינא ברש"י דכל זמן שקריבה היא משל ציבור באה שלימה ולא חצאין].

28. הרמב"ם כשהביא הדין שמנחת חביתין של כהן גדול שמת באה משל יורשין כתב, "מת כהן

מחציתה צריכה לעיקר הדין שמביא שלם וחוצהו בכהן עצמו.

ומקשינן: ורבי יהודה, הסובר משל יורשים באה לאחר מיתה, ולא דורש "חק עולם משל עולם", האי "חק עולם", מאי עביר ליה?

ומשנינן: חוקה — לעולם תהא. שהיא מצוה לדורות ולא רק לאהרן ובניו הכתובים בפסוק.⁽²⁹⁾

ומקשינן עוד לרבי יהודה: "כליל תקטר" למה לי? הרי לדבריו היא מנחת כהנים, שהרי יורשיו מביאין אותה, ופשוט שהיא כליל.⁽³⁰⁾

ומשנינן: מיבעי ליה לברתניא: אין לי אלא עליונה האמורה למעלה בפרשה, והיינו מנחת כהן גדול, שהיא בכליל תקטר, שנאמר בה מצות עשה דכליל, ותחתונה במנחת נדבה שהיא מנחת כהן הדיוט בלא

תאכל לאסור בלאו את אכילת שיירה.

מניין ליתן את האמור של זה בזה, ואת האמור של זה בזה, שיהא לאו אף במנחת כהן גדול ועשה דהקטרת כליל אף בהדיוט?

תלמוד לומר "כליל כליל" לגזירה שזה, ולפיכך הוצרך הכתוב כאן כליל תקטר, ומכאן למדנו מצות עשה לכל מקום. נאמר כאן כליל, ונאמר להלן כליל. מה כאן במנחת כהן גדול בכליל תקטר עשה, אף להלן במנחת הדיוט בכליל תקטר. ומה להלן בהדיוט נאמר לא תאכל ליתן לא תעשה על אכילתו, אף כאן ליתן לא תעשה על אכילתה.

והדרין לברר עיקר דינו של רבי שמעון דמנחת חביתין של כהן גדול שמת דבאה משל ציבור.

והוינן בה: וסבר רבי שמעון משל ציבור היא באה מדין דאורייתא? והתנן במסכת

השפת אמת שבשאר ימים יביאו משל ציבור, וכן כתב האור שמח, וכתב ליישב סתירת דברי הרמב"ם, שבהלכות תמידין ומוספין כתב שהוא משל יורשין ובהלכות שקלים כתב שהוא משל ציבור, ואם נאמר שרק ביום ההקרבה מביאים היורשים, יתיישבו היטב דברי הרמב"ם, שבהלכות שקלים הוא מדבר בשאר ימים שאז אינה באה משל בניו ובאה משל יורשים.

29. שהייתי אומר שאהרן מקריב חביתין בכל יום ובניו רק בשעה שנעשו כהנים גדולים, ולא בכל יום. תוספות.

30. הקרן אורה ביאר, שלפי הלשון השניה של רש"י, שמה שלומד רבי שמעון מכליל תקטר

היינו לומר שכולה בהקטרה ולא חציה, מקשה הגמרא שלרבי יהודה כבר לומדים זאת מהפסוק של אותה כמבואר לעיל.

והמקדש דוד הקשה [ללשון הראשון ברש"י], מה מקשה הגמרא שלרבי יהודה לא צריך פסוק לומר שהיא כליל כיון שהרי היא מנחת כהן שהיורשין מביאים אותה, הרי לדברי המנחת חינוך [שהובא לעיל] אף בת דינה שצריכה להביא מנחת חביתין של אביה, ובזה לא שייך לומר שזה מנחת כהן שהרי בכת כהן אין את הדין של מנחת כהן.

ונראה, שאין זה קושיא, שהרי נתבאר לעיל שקרבן זה נקרא הכהן גדול המתכפר וכיון שהכהן גדול הוא המתכפר הרי זה נקרא מנחת כהן אף שהביאה את זה בת כהן שאין בה דין

אמר רבי שמעון שתקנת חכמים היא !!?

ומשנינן: **אמר רבי אבהו: שתי תקנות הווי בענין קרבן כהן גדול שמת. עיקר דינו הוא דאורייתא שיבוא מדציבור, כמו שלומדים מ"חק עולם".** אולם כיוון דחזו בזמן בית שני שעמדו יותר משלש מאות כהנים גדולים שכל אחד לא הוציא שנתו [ונשתהו מלמנות אחר], וראו דקא מידחקא לישבה מהוצאה זו בכל שנה משך זמן, תקינו דלגבי מיורשים, ומסרוה לציבור. כיוון דחזו דקא פשעי בה יורשים, ואין מביאים אותה, שוב אוקמוה אדאורייתא, שתבא משל לישבה. ונמצאת עכשיו קריבה מן הצבור מן תנאי בית דין, כמו עיקר הדין מן התורה⁽³¹⁾.

ומבארין אגב סוגייתנו להמשך המשנה בשקלים בדברים הבאים משל לשכה מתקנת חכמים. דתנן התם בתקנה הששית: **ועל פרה — שלא יהא מועלין באפרה.** דהנהגה מאפרה לא יתחייב קרבן מעילה.

שקלים: **אמר רבי שמעון: שבעה דברים התקינו בית דין ליקח מתרומת הלשכה אף שאינו מעיקר הדין וזה אחד מהן: עובד כוכבים ששלח עולתו ממדינת הים שבני נח משלחים נדבות למקדש, אם שלח עמה דמי נסכים** [דאילו נסכים ממש נטמאו בידיו] **קריבה משלו, ואם לאו קריבין משל ציבור** שעולת נדבה מחויב נסכים.

וכן גר שמת והניח זבחים שהפריש בחייו שדינם ליקרב אחר מיתתו ואין לו יורשים שיביאו הנסכים אזי אם יש לו נסכים שהפרישן בחייו [כי לאחר מיתה הכל הפקר], קריבין משלו. ואם לאו, קריבין משל ציבור. ותנאי בית דין הוא ליקח מתרומת הלשכה לדברים אלו.

וכן כהן גדול שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו, תקינו שתהא מנחתו קריבה משל ציבור. ואם כן, היאך נאמר שסבר רבי שמעון שמדאורייתא היא משל ציבור ודורשים זאת מפסוק? והרי במשנה בשקלים

מנחת כהן.

במה שיביאו משל ציבור.

וביאר החזון איש, שאף כאשר מביאים היורשים, אין הוא קרבן של היורשים, אלא שאם מת הכהן הגדול דין הוא שתהיה מנחת חביתין קריבה, אולם אין זה כלל הקרבה של בעלים, אלא שזה הקרבה בלי בעלים, וכל המחלוקת אם משל ציבור או משל יורשין אינה מחלוקת בעיקר דין הקרבן אם הוא קרבן יורשים או קרבן ציבור, אלא שבין כך ובין כך הוא קרבן בלי בעלים, וכל המחלוקת על מי מוטלת החובה לדאוג לזה, ולכן מבואר היטב איך יכולים לתקן שיביאו משל ציבור, שבה אין ביטול קרבן היורשים כיוון שאין הוא קרבן העולה לחובתם וכמו שנתבאר.

31. התוספות לקמן [דף נב] כתבו, שהתקנה הזו שעשו שלא יגבו משל ציבור עשו אף לרבי יהודה, שאף רבי יהודה לא נחלק בתקנות, ותיקנו שלא יהיה משל יורשין אלא משל ציבור. ובקרבן אורה תמה, שהרי במשנה בשקלים שהובאה התקנה הזאת כתוב שרבי יהודה חולק אף בזה, ומשמע שלדעת רבי יהודה לא נתקנה תקנה זו, ותמיד היה הדין שיהיה משל יורשין. והחזון איש הקשה על דברי התוספות, איך אפשר לומר שתקנו שלא יגבו מן היורשים אלא משל ציבור, הרי דין הקרבן הזה שיהיה קרבן של יורשין ולא של ציבור, ואיך תתקיים חובתם

תנו רבנן: **פר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודת כוכבים** — בתחילה מגבין להן הגזברין מגבית מיוחדת מכל אחד ואחד מישראל לקרבנות אלו, דברי רבי יהודה [הסובר שאין לוקחין להם לפר העלם דבר מתרומת הלשכה].

רבי שמעון אומר: מתרומת הלשכה הן באין, ככל קרבנות הציבור.

ומקשינן: והתניא **איפכא**, דרבי יהודה סובר מתרומת הלשכה ורבי שמעון סובר שמגבין במיוחד?!?

ומספקא לן: **הי מינייהו מן הברייתות דאחריתא** [אחרונה נאמרה] והיא המוסמכת יותר, [לפי שיש לומר שחזרו מדעתם הראשונה]?

אמרוה רבנן קמיה דרב אשי: לימא קמייתא, הברייתא המובאת לעיל ראשונה, דרבי יהודה סבר שמגבין במיוחד ורבי שמעון סבר משל לשכה, היא המוסמכת, דהיא

ומקשינן: **דאורייתא היא** שאין באפר פרה מעילה **דתניא** כתוב בפרשת פרה אדומה **"חטאת היא"** מלמד שמועלין בה בפרה עצמה⁽³²⁾, ואנו דורשים **"היא"** בה מועלין כשאר חטאות.

נב-א אבל באפרה אין מועלין, ושוב קשה מה צריך תקנת חכמים שאין מועלין באפרה?

ומשנינן: **אמר רב אשי: שתי תקנות הואי** בענין אפר פרה. אמנם מדין דאורייתא רק בה מועלין אבל באפרה אין מועלין. **אולם כיון דחזו חכמים דקא מזוללי בה**, אחר שאין בה איסור מעילה, **וקא עבדי מיניה אפר המרפא למכתן**, גזרו ביה חכמים שינהג בה **דין מעילה**.

ולאחר מכן, **כיון דחזו דקא פרשו אינשי מספק הזאות**, כגון שנטמאו בספק טמא מת, ולא היוו מחשש ספק איסור מעילה, דשמא לא נטמא ונמצא מועל, לפיכך **אוקמוה אדאורייתא**, דאין מועלין בה.

להגיע לחידוש הזה שהוא כחטאת, לגבי זה שיהיה בו דין של מועל אחר מועל.

והגרי"ז בספרו [במכתבים] הקשה, הרי מה שיש מועל אחר מועל בקרבן היינו משום שהוא דבר שאין לו פדיון, ולכך אינו יוצא לחולין על ידי המעילה, אך פרה אדומה, שמבואר בה ששייך בה פדיון אף שהיא נקראת חטאת, למה נאמר שאין בה מועל אחר מועל.

וביאר הגרי"ז, שכל דברי התוספות הם רק לאחר שחיטה, שאז דינה שאין לה פדיון כמבואר בתוספות בבבא קמא, ובוזה הוא שכתבו התוספות שיש בה מועל אחר מועל אף שהיא בדק הבית שכיון שאין לה פדיון הרי היא כקרבן שיש בו מועל אחר מועל.

32. התוספות הקשו, מה צריך לפסוק לומר שיש מעילה בפרה אדומה? הרי מבואר בכמה מקומות שפרה קדשי בדק הבית היא, דהיינו, כיון שהפרה באה מתרומת הלשכה, הרי היא קדושה בקדושת בדק הבית, ואם כן, הרי יהיה בה מעילה כמו כל קדשי בדק הבית שיש בהם מעילה.

ותירצו התוספות, שהחידוש שיש בה מעילה לא רק מדין בדק הבית אלא אף מדין חטאת, ויש נפקא מינה, שמבואר במשנה במעילה שבדבר שאינו קרבן, "אין מועל אחר מועל", דהיינו לאחר שמעלו פעם אחת שוב אין מעילה, כיון שעל ידי המעילה הוא יוצא לחולין. אולם בקרבן, יש בו מועל אחר מועל. ולכן לכך צריך